

«DEN HEMMELIGE KRIGEN»

Ny strid om Ronald Byes arkiv

Er Ronald Byes gamle kommunist-arkiv gjenoppstått som fugl Fønix fra asken? Ja, mener historikerne som har skrevet om overvåkingen. Men Bye tviler.

GUNNAR MAGNUS

Da historieverket «Den hemmelige krigen» ble presentert på en pressekonferanse, kunne Trond Bergh vise frem en eske med kartotek kort. Dette, fremholdt han, var deler av det personarkiv Ronald Bye «arvet» da han i 1967 tiltrådte en stilling i LO på Youngstorget – og som, ifølge Bye, senere ble brent.

Bergh opplyser at historikerne fikk kortene overbragt av en person som vil være anonym, og at de ikke helt har greid å rekonstruere arkivkortenes tilværelse i de mellomliggende år.

Men Ronald Bye godtar ikke fremstillingen: – Inntil videre utelukker jeg helt at de stammer fra det arkivet jeg brente, utbryter han om det «nye» arkivet – og gir samtidig uttrykk for at han er grundig lei av å kommentere hele arkivsaken.

Det var imidlertid Bye selv som bragte den frem: I sin bok «Sersjanten» fra 1987 beskriver han sitt gamle kontor i 9. etasje i Folkets Hus. Et personarkiv, som på det meste lot til å ha omfattet 6000 navn, inneholdt

anmerkninger om folks kommunist-sympatier. I tillegg kom rapporter, møtereferater m.m. Fra kontoret kunne man avlytte andre lokaler i bygningen.

To netter

Bye skriver at han kvittet seg med arkivet ved å brenne det opp – noe som krevde to netters jobbing i Folkets Hus, sammen med vaktmesteren. Av en senere bok, «De visste alt», fremgår det at deler av arkivet – analyser og rapporter – ble bevart. Men Bye fastholder at personkortene ble flammenes rovi i 1969.

Hvordan kan de så ha kommet historikerne i hende? Var det noen som holdt dem unna ilden?

Overfor Aftenposten gir Bye uttrykk for skepsis til en slik teori. Riktignok var han ikke til stede under hele destruksjonsprosessen, men er sikker på at han så arkivkort ble brent. Om det arkivet Bergh presenterte, sier Bye: – Det stammer ikke fra den ryddeoperasjonen jeg gjennomførte.

Men han overbeviser ikke Trond Bergh, som understreker at personarkivet er ført på en måte som stemmer godt overens med opplysninger Bye har gitt. Bergh forteller at det åpenbart dreier seg om et komplett arkiv, ikke rester av et større, og at det må være utarbeidet på 1960-tallet. Han følger seg overbevist om at det stammer fra kontoret i 9. etasje.

Bye sier: – Jeg har sett ett kort og vet ikke hvor det kommer fra. Men han be-

TVILER: Ronald Bye er ikke overbevist om at arkivet er det samme som han i sin tid disponerte. FOTO: SCAN-FOTO

krefter å ha gjenkjent sin egen håndskrift.

God tro

Trond Bergh betviler ikke at Bye var i god tro da han fortalte at personarkivet ble brent. Han forteller at også andre kilder har overlevert arkivmateriale, men svarer benektende på spørsmål om de har fått noe fra Paul Engstad jr. Engstad skal være i besittelse av deler av Byes arkiv.

Bergh omtaler personarkivet som viktig og interessant, blant annet fordi det forteller mye om hvilke overveielser som ble gjort på kontoret i 9. etasje. Dessuten gir det belegg for beretningene om samarbeide med Overvåkingspolitiet.

HISTORISK: Det gikk et sus gjennom forsamlingen da Trond Bergh (t.v.) og Knut Einar Eriksen kunne fremvise noe som angivelig var Ronald Byes gamle arkiv over folk med kommunist-sympatier. FOTO: JAN TOMAS ESPEDAL